

ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถในการทำกำไรกับ
ระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาวอัญชลี ขาวละออ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2455-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCOUNTING COMPLEXITY, PROFITABILITY AND, TIMING
OF QUARTERLY EARNINGS ANNOUNCEMENTS OF LISTED COMPANIES
IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND.

Miss Anchalee Khoalaor

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy Program in Accounting

Department of Accountancy

Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-53-2455-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถในการ
ทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดย

นางสาวอัญชลี ชาวละออ

สาขาวิชา

การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษา

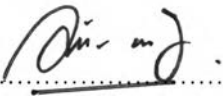
อาจารย์ ดร. เอมอร ใจเก่งกิจ

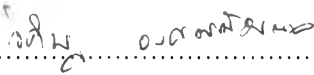
คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

 คณบดีคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดนุชา คุณพนิชกิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. วรศักดิ์ ทุมมานนท์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. เอมอร ใจเก่งกิจ)

 กรรมการ
(คุณวิศิษฐ์ องค์กรพัฒน์กุล)

อัญชลี ขาวละออ : ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส (THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCOUNTING COMPLEXITY, PROFITABILITY AND, TIMING OF QUARTERLY EARNINGS ANNOUNCEMENTS OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND.)
อ.ที่ปรึกษา: อ.ดร.เอมอร ใจเก่งกิจ, 145 หน้า. ISBN 974-53-2455-8

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาระยะเวลาที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใช้ในการประกาศกำไรรายไตรมาส (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งความซับซ้อนทางบัญชีที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) จำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วม (2) จำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ (3) รายการพิเศษ และ (4) ร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน สำหรับความสามารถในการทำกำไรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน (2) อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (3) อัตราผลตอบแทนของยอดขาย กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 -2547 ยกเว้นกลุ่มธนาคาร เงินทุนหลักทรัพย์ ประกันชีวิตและประกันภัย การศึกษาในครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่และร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการอธิบายผลการวิจัยและการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส

ผลจากการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนวันที่ใช้ในการประกาศกำไรรายไตรมาสอยู่ที่ 44 วัน ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้นำส่งงบการเงิน สำหรับผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรที่ใช้วัดความซับซ้อนทางบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ประกอบด้วย (1) จำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% (2) ร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน โดยพบว่ามีสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สำหรับตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส คือ อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน โดยพบว่ามีสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 นอกจากนี้ผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรควบคุม คือ ขนาดของบริษัทและโครงสร้างทุน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

ภาควิชา.....การบัญชี.....
สาขาวิชา.....การบัญชี.....
ปีการศึกษา.....2548.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

อ.ณัฐ ใจเก่งกิจ

(ณัฐ)

4682521826 : MAJOR ACCOUNTING

KEYWORDS : ACCOUNTING COMPLEXITY / PROFITABILITY / TIMING OF QUARTERLY EARNING ANNOUNCEMENTS

ANCHALEE KHAOLAOR : THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCOUNTING COMPLEXITY, PROFITABILITY AND, TIMING OF QUARTERLY EARNINGS ANNOUNCEMENTS OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND. THESIS ADVISOR : AIM-ORN JAIKENGKIT, Ph.D., 145 pp. ISBN 974-53-2455-8

The thesis has three main objectives; (1) to study the relationship between accounting complexity and timing of quarterly earnings announcements of listed companies in the stock exchange of Thailand. (2) to study the relationship between profitability and timing of quarterly earnings announcements of listed companies in the stock exchange of Thailand, and (3) to study timing of quarterly earning announcement of listed companies in the stock exchange of Thailand. The accounting complexity includes; (1) a number of subsidiary companies and associated ones (2) a number of business segment and geographical ones (3) extraordinary items and (4) percentage of intangible assets. The profitability includes; (1) rate of return on capital (2) rate of return on equity and (3) rate of return on sales. The samples include Thai listed companies during the year 2002 to 2004 except ones engaging in commercial banking, financing and securities, and insurance business. The instruments employed are descriptive statistics (frequency and proportion, minimum, maximum, mean, median, and standard deviation) and inferential statistics (multiple regression analysis) are used to describe the results and test the relationship between accounting complexity, profitability and timing of quarterly earnings announcements.

The analyzed descriptive statistics show that the mean of the number of days in quarterly earnings announcement are 44 which is during the period appointed by the stock exchange of Thailand. The results from inferential statistics show that the measures of accounting complexity are associated with timing of quarterly earning announcement. The findings indicate (1) a number of business and geographical segments are related in the same direction with timing of quarterly earnings announcement at the confidence interval of 99%. (2) percentage of intangible assets is related in the opposite direction with timing of quarterly earnings announcement at the confidence interval of 95%. The measures of profitability that are associated with timing of quarterly earnings announcement is rate of return on capital. It is related in the opposite direction with timing of quarterly earnings announcement at the confidence interval of 99%. In addition controlled variables company size and leverage, are related in the same direction with timing of quarterly earnings announcement at the confidence interval of 99%.

Department.....Accountancy.....

Student's signature..... *Anchalee Khaolaor*

Field of study.....Accounting.....

Advisor's signature..... *AIM-ORN*

Academic year.....2005.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและการเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. เอมอร ใจเก่งกิจ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งยังเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. วรศักดิ์ ทูมมานนท์ ที่ท่านได้กรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงกราบขอบพระคุณ คุณวิศิษฐ์ องค์กรพัฒนกุล ที่ท่านได้กรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคำแนะนำเพิ่มเติมที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงคณาจารย์ในภาควิชาการบัญชีทุกท่านที่ได้เสริมสร้างความรู้และทักษะของการศึกษาในหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต ตลอดจนคณาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สำหรับการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในสาขาวิชาการบัญชีระดับปริญญาบัญชีบัณฑิต

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออุทิศ และคุณแม่บุญหลง ชาวละออ รวมถึงสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เป็นผู้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณคุณณัฐกร ไกลพาล ตลอดจนเพื่อนๆ ทุกคนสำหรับคำแนะนำและความช่วยเหลือรวมทั้งเป็นกำลังใจที่ดีตลอดการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ประการสุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับการสนับสนุนให้ทุนการศึกษาในช่วงที่ศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	8
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.9 ระเบียบวิธีวิจัย.....	10
1.10 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	11
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความซับซ้อนทางบัญชี.....	12
2.1.1 งบการเงินรวม.....	13
2.1.2 รายงานจำแนกตามส่วนงาน.....	15
2.1.3 รายการพิเศษ.....	20
2.1.4 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน.....	21
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร.....	26
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีและการเปิดเผย	

บทที่	หน้า
สารสนเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	29
2.3.1 คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี	29
2.3.2 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	30
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	32
2.5 การพัฒนาสมมติฐานการวิจัย.....	45
2.5.1 สมมติฐานเกี่ยวกับจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทรวม.....	45
2.5.2 สมมติฐานเกี่ยวกับจำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์.....	45
2.5.3 สมมติฐานเกี่ยวกับรายการพิเศษ.....	46
2.5.4 สมมติฐานเกี่ยวกับร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน.....	47
2.5.5 สมมติฐานเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน.....	47
2.5.6 สมมติฐานเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น.....	48
2.5.7 สมมติฐานเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนของยอดขาย.....	49
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	50
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	50
3.2 ตัวแบบและคำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปร.....	51
3.2.1 ตัวแบบ.....	51
3.2.2 คำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปร.....	51
3.2.3 การวัดค่าตัวแปร.....	52
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
3.3.2 วิธีการเลือกตัวอย่าง.....	62
3.4 แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
3.5 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
3.5.1 สถิติเชิงพรรณนา.....	63
3.5.2 สถิติเชิงอนุมาน.....	64
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4.1 ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง.....	67
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา.....	68

บทที่	ณ หน้า
4.2.1 ตัวแปรที่สนใจศึกษา.....	69
4.2.2 ตัวแปรควบคุม.....	71
4.2.3 ตัวแปรตาม.....	72
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน.....	74
4.3.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและ ความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ในภาพรวม.....	75
4.3.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและ ความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ในแต่ละไตรมาส.....	83
5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	91
5.1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน.....	91
5.1.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและ ความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ในภาพรวม.....	94
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	104
5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	104
5.2.2 ข้อเสนอแนะของการศึกษาต่อในอนาคต.....	104
รายการอ้างอิง.....	106
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์กรณีตัดกลุ่มฟื้นฟูกิจการออก.....	110
ภาคผนวก ข ประกาศและข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	114
ภาคผนวก ค รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด.....	131
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	145

สารบัญญัตินำ

ญ

ตาราง		หน้า
2.1	สรุประยะเวลาส่งงบการเงิน.....	31
2.2	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
2.3	สรุปแหล่งที่มาของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย.....	44
3.1	สรุปการวัดค่าความซับซ้อนทางบัญชี.....	52
3.2	สรุปการวัดค่าความสามารถในการทำกำไร.....	57
3.3	สรุปการวัดค่าขนาดของบริษัท.....	58
3.4	สรุปการวัดค่าโครงสร้างทุน.....	59
3.5	สรุปการวัดค่าระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส.....	60
3.6	สรุปรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด.....	61
4.1	สรุปสัญลักษณ์และความหมายของตัวแปร.....	66
4.2	ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง.....	67
4.3	ค่าสถิติพื้นฐานของความซับซ้อนทางบัญชี.....	69
4.4	ค่าสถิติพื้นฐานของความสามารถในการทำกำไร.....	70
4.5	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรควบคุม.....	71
4.6(ก)	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรตามในภาพรวม.....	72
4.6(ข)	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรตามในแต่ละไตรมาส.....	73
4.7	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถ ในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสในภาพรวม.....	75
4.8	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานในภาพรวม.....	81
4.9	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถ ในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสในแต่ละไตรมาส.....	83
4.10	เปรียบเทียบผลการทดสอบความสัมพันธ์ในภาพรวมและในแต่ละไตรมาส.....	88

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
-----	-------------------------	---